

P.J. van Koppen (2010). Parachutemoord legt zwakte juryrechtspraak bloot: Voor jurylid moet je dom zijn. *NRC Handelsblad* (21 oktober), 7.

Strafrecht Parachutemoord legt zwakte juryrechtspraak bloot

Voor jurylid moet je dom zijn

Het Belgische recht kent een ongelukkige vorm van juryrechtspraak. Dat leidde tot een ongelukkige uitspraak, betoogt **Peter van Koppen**

Gisteren werd in Tongeren, vlak over de grens bij Maastricht, Els Clottemans door een jury veroordeeld voor de 'parachutemoord' op Els Van Doren. Beide Elsen deden op 18 november 2006 mee aan een formatiesprong. De parachute van Els Van Doren was gesaboteerd, evenals haar reserveparachute. Zij stortte neer in een achtertuin in Oplabbeek.

Els Van Doren had een buitenechtelijke verhouding met een Nederlander. Al vijf jaar lang bracht zij elk weekend bij haar minnaar in Eindhoven door. Haar man zegt dat hij van niets wist en ook niets vermoedde. Hij had dus geen motief, besliste de politie. De minnaar zei dat ook hij geen motief had voor moord, hoewel hij met beide Elsen een verhouding had.

Gisteren werd in Tongeren, vlak over de grens bij Maastricht, Els Clottemans door een jury veroordeeld voor de 'parachutemoord' op Els Van Doren. Beide Elsen deden op 18 november 2006 mee aan een formatiesprong. De parachute van Els Van Doren was gesaboteerd, evenals haar reserveparachute. Zij stortte neer in een achtertuin in Oplabbeek.

Els Van Doren had een buitenechtelijke verhouding met een Nederlander. Al vijf jaar lang bracht zij elk weekend bij haar minnaar in Eindhoven door. Haar man zegt dat hij van niets wist en ook niets vermoedde. Hij had dus geen motief, besliste de politie. De minnaar

Babs werd 101,5 uur verhoord om haar tot een bekentenis te dwingen. Zij hield haar onschuld vol. Er werden grote aantallen getuigen verhoord die niets over het misdrijf, maar alles over de vreemde persoon van Babs vertelden. Andere onderzoekspistes werden genegeerd of oppervlakkig en laat onderzocht. Technisch onderzoek werd verwaarloosd. Zo ontbrak volgens de politie het make-uptasje uit de handtas van Els van Doren. Babs zou dat hebben gestolen als aandenken aan haar moord. Dat vond men een prominent belastend gegeven. Gisteren, midden in het juryberaad, vond een jurylid het make-uptasje terug tussen de in beslag genomen spullen.

Het overige bewijs tegen Babs was van make-uptasjesniveau. Technisch bewijs ontbreekt geheel, relevante getuigen evenzeer. Er is slechts een wolk van verdachtmakingen en interpretaties in het nadeel van Babs. Zo werd in het verdict door de jury het psychiatrische rapport over haar als belangrijk bewijsmiddel van haar daderschap opgevoerd. Els Clottemans werd veroordeeld omdat zij genegeerd of oppervlakkig en laat onderzocht. Technisch onderzoek werd verwaarloosd. Zo ontbrak volgens de politie het make-uptasje uit de handtas van Els van Doren. Babs zou dat hebben gestolen als aandenken aan haar moord. Dat vond men een prominent belastend gegeven. Gisteren, midden in het juryberaad, vond een jurylid het make-uptasje terug tussen de in beslag genomen spullen.

Het overige bewijs tegen Babs was van make-uptasjesniveau. Technisch bewijs ontbreekt geheel, relevante getuigen evenzeer. Er is slechts een wolk van verdachtmakingen en interpretaties in het nadeel van Babs. Zo werd in het verdict door de jury het psychiatrische rapport over haar als be-

België heeft een bijzondere vorm van juryrechtspraak. Het Hof van Assisen bestaat uit drie professionele rechters en twaalf juryleden. De juryleden beslissen over de schuldvraag. Gisteren viel de beslissing in de parachutemoord. Bij een veroordeling beslissen de juryleden daarna samen met de drie rechters over de strafmaat. Dat gebeurde vandaag. De straf moet bij een moordzaak als deze liggen tussen drie jaar gevangenisstraf en levenslang.

Dat is een zware taak voor eenvoudige burgers. Er is jammer genoeg slechts één serieuze studie van de Belgische jury, eind jaren tachtig uitgevoerd door de Vlaming Luk Van Langenhove. Hij zei altijd dat het onmogelijk is om in de jury terecht te komen als je de middelbare school hebt afgeemaakt. De advocaten en de openbare aanklagers hebben bij de juryselectie een grote voorkeur voor juryleden met zo weinig mogelijk opleiding, omdat zij menen dat zij het beste beïnvloedbaar zijn.

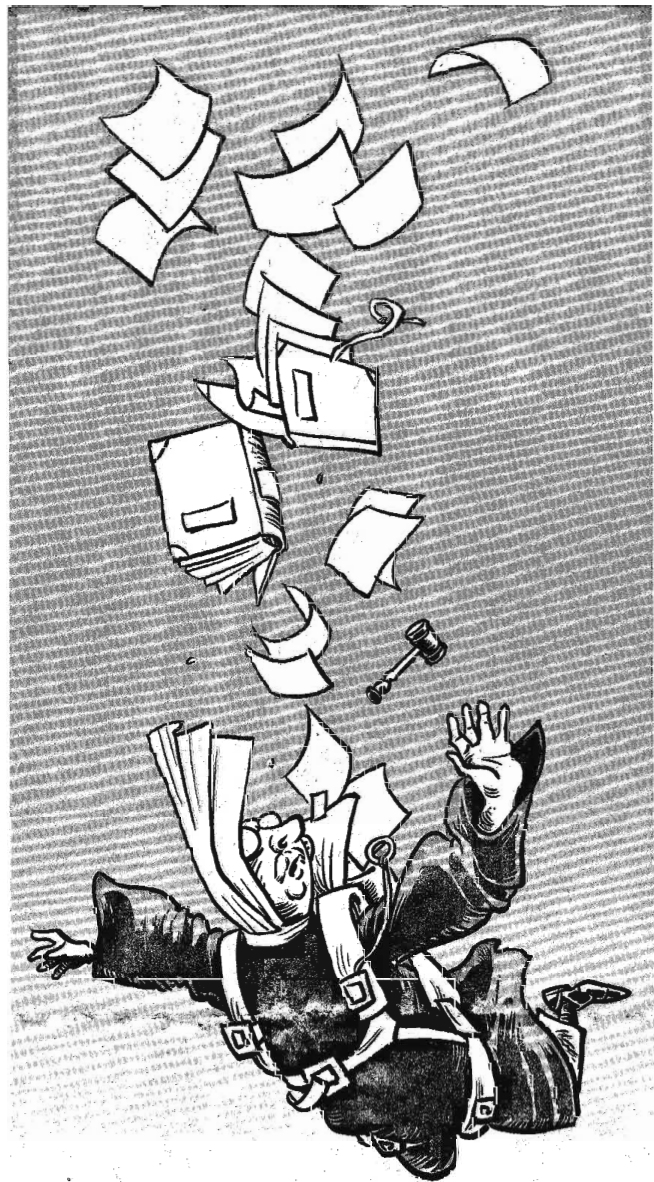
Wat daar ook van waar zij, een proces waarin gedurende een maand meer dan 180 getuigen worden verhoord, geeft iedereen een cognitieve overbelasting. Er is zo veel informatie dat de keuze door irrelevante factoren kan worden beïnvloed. Die hoeveelheid informatie speelde in de parachutemoord zeker de politie parten, maar waarschijnlijk ook de juryleden. Voor de laatsten komt daar nog de grote druk bij. Tijdens het proces vernamen zij dagelijks via krant en tv een lange stoet aan heftige meningen over de zaak. Inderdaad, de juryleden in België gaan gewoon dagelijks weer naar huis, één van hen naar verluidt omdat hij tijdens het proces ook nog zijn nachtwinkel moest runnen.

De Belgische jury beslist bij meerderheid. Bij zes of minder stemmen voor een veroordeling volgt vrijspraak, bij zeven tegen vijf gaan de rechters mee beslissen en bij acht stemmen of meer volgt een veroordeling. Dat systeem verlaagt de drempel voor een rechterlijke dwaling. In de meeste landen met een jury moeten zij unaniem zijn en kan een enkel jurylid die argumenten ziet voor gerede twijfel voorkomen dat er wordt veroordeeld. In België kunnen goede argumenten van liefst vier juryleden worden genegeerd. Lang duurt Belgisch juryberaad ook niet. In de parachutemoord was de jury er na een maand proces in vier luttele uurtjes uit.

De volksjury in Tongeren heeft

gesproken. Er is geen hoger beroep mogelijk tegen een beslissing van het Hof van Assisen. De veroordeelde kan nog naar het Hof van Cassatie in Brussel, met een geringe kans op succes, en het Europese Hof – met een nog geringere kans op succes. Dat is zorgelijk omdat de jury, gezien het bewijs, het slechts per ongeluk bij het rechte eind kan hebben gehad.

Prof.dr. P.J. van Koppen is hoogleraar rechtspsychologie bij de Rechtenfaculteiten van de Universiteit Maastricht en de Vrije Universiteit Amsterdam. Hij trad in de strafzaak tegen Els Clottemans op als getuige-deskundige over de kwaliteit van het rechercheonderzoek en het bewijs.

Illustratie Hajo

Illustratie Hajo